

GT.0000026418

DI SỸ TUNG (Chủ biên) - NGUYỄN VĂN HƯƠNG
TRẦN QUỐC THÀNH - PHẠM VĂN THANH

GIÁO TRÌNH

CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG VÀ NHI ĐỒNG HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN
C LIỆU

Nhà xuất bản Đại học Sư phạm

BÙI SỸ TỤNG (Chủ biên) – NGUYỄN VĂN HƯƠNG
TRẦN QUỐC THÀNH – PHẠM VĂN THANH

GIÁO TRÌNH
**CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG
VÀ NHỊ ĐỒNG HỒ CHÍ MINH**

(Giáo trình đào tạo Cử nhân Giáo dục Tiểu học)

(In lần thứ sáu)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

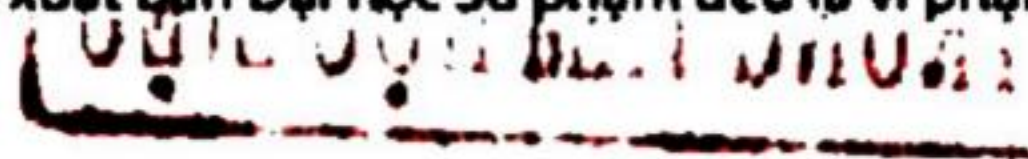
UNIVERSITY OF EDUCATION PUBLISHING HOUSE

GIÁO TRÌNH CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIẾN PHONG VÀ NHI ĐỒNG HỒ CHÍ MINH
Bùi Sỹ Tụng (Chủ biên) – Nguyễn Văn Hương – Trần Quốc Thành – Phạm Văn Thanh

Sách được xuất bản theo chỉ đạo biên soạn của Trường Đại học Sư phạm Hà Nội phục vụ công tác giảng dạy và học tập của giáo viên, sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học

Mã sách quốc tế: ISBN 978-604-54-0610-6

Bản quyền xuất bản thuộc về Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.
Mọi hình thức sao chép hay phát hành mà không có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Đại học Sư phạm đều là vi phạm pháp luật.

Chúng tôi luôn mong muốn nhận được những ý kiến đóng góp của quý vị độc giả để sách ngày càng hoàn thiện hơn. Mọi góp ý về sách, liên hệ về bản thảo và dịch vụ bản quyền xin vui lòng gửi về địa chỉ email: kehoach@nxbdhsp.edu.vn

---

Mã số: 01.01.124/1095 – GT 2014

MỤC LỤC

Trang

LỜI NÓI ĐẦU	5
PHẦN MỘT: LÍ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG VÀ NHI ĐỒNG HỒ CHÍ MINH	7
Chương I. CƠ SỞ KHOA HỌC CỦA CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG VÀ NHI ĐỒNG HỒ CHÍ MINH	7
I. Vị trí, đối tượng, phương pháp và mục tiêu của môn Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh.....	7
II. Đảng Cộng sản Việt Nam và Chủ tịch Hồ Chí Minh với công tác thiếu nhi.....	13
III. Lịch sử Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh	18
IV. Việt Nam với Công ước Quốc tế về Quyền trẻ em	31
HƯỚNG DẪN TỰ HỌC CHƯƠNG I.....	36
Chương II. TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG.....	47
I. Mục tiêu, nhiệm vụ, tính chất và vai trò của Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh.....	47
II. Hệ thống tổ chức của Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh.....	53
III. Nội dung, hình thức hoạt động Đội	56
IV. Các phương pháp công tác Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh.....	68
HƯỚNG DẪN TỰ HỌC CHƯƠNG II.....	72
Chương III. PHỤ TRÁCH ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG HỒ CHÍ MINH.....	87
I. Vị trí, vai trò, nhiệm vụ của người phụ trách Đội	87
II. Những đặc trưng cơ bản của người phụ trách Đội	88
III. Phương pháp công tác của người phụ trách Đội.....	90
HƯỚNG DẪN TỰ HỌC CHƯƠNG III.....	94
Chương IV. CÔNG TÁC NHI ĐỒNG	98
I. Những vấn đề chung	98
II. Mục tiêu, nội dung giáo dục nhi đồng.....	99
III. Hoạt động của nhi đồng trong trường tiểu học.....	100
IV. Phụ trách Sao Nhi đồng.....	103
HƯỚNG DẪN TỰ HỌC CHƯƠNG IV	105

PHẦN HAI: KĨ NĂNG NGHIỆP VỤ CÔNG TÁC ĐỘI.....	110
Chương V. NGHI THỨC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG HỒ CHÍ MINH	110
I. Nghi thức Đội Thiếu niên Tiên phong Hồ Chí Minh.....	110
II. Hướng dẫn thực hiện Nghi thức Đội Thiếu niên Tiên phong Hồ Chí Minh.....	115
CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP THỰC HÀNH CHƯƠNG V.....	150
Chương VI. TRẠI THIẾU NHI.....	151
I. Mục đích, ý nghĩa trại thiếu nhi.....	151
II. Các loại trại thiếu nhi.....	151
III. Cách tổ chức một cuộc trại cho thiếu nhi.....	153
IV. Hướng dẫn cách dựng lều	157
CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP THỰC HÀNH CHƯƠNG VI.....	162
Chương VII. TRÒ CHƠI THIẾU NHI	166
I. Mục đích, ý nghĩa, tác dụng.....	166
II. Đặc trưng của trò chơi	166
III. Hướng dẫn tổ chức trò chơi cho thiếu nhi	167
IV. Giới thiệu một số trò chơi nhỏ, tập thể	169
CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP THỰC HÀNH CHƯƠNG VII.....	173
Chương VIII. HÁT MÚA THIẾU NHI.....	174
I. Ý nghĩa, tác dụng	174
II. Công tác tổ chức và hướng dẫn múa cho các em.....	174
III. Một số bài hát múa tập thể phổ biến	176
HƯỚNG DẪN TỰ HỌC CHƯƠNG VIII	194
BÀI TẬP THỰC HÀNH CHƯƠNG VIII	194
Chương IX. KỂ CHUYỆN THIẾU NHI	195
I. Mục đích, ý nghĩa, tác dụng.....	195
II. Hướng dẫn thiếu nhi kể chuyện.....	195
HƯỚNG DẪN TỰ HỌC CHƯƠNG IX	198
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	199

Lời nói đầu

Giáo trình *Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh* biên soạn theo chương trình đào tạo Cử nhân Giáo dục Tiểu học. Nội dung giáo trình gồm hai phần với 9 chương:

Phần một: Lí luận và phương pháp Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh

Chương I: Cơ sở khoa học của Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh

Chương II: Tổ chức và hoạt động Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh

Chương III: Phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh

Chương IV: Công tác Nhi đồng

Phần hai: Kỹ năng nghiệp vụ Công tác Đội

Chương V: Nghi thức Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh

Chương VI: Trại thiếu nhi

Chương VII: Trò chơi thiếu nhi

Chương VIII: Hát múa thiếu nhi

Chương IX: Kể chuyện thiếu nhi

Nội dung giáo trình nhằm trang bị cho người học những kiến thức cơ bản về lí luận, nghiệp vụ và phương pháp Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh. Đồng thời giúp người học có được những kĩ năng cần thiết trong việc tổ chức, hướng dẫn các hoạt động thiếu nhi.

Mỗi chương của giáo trình, ngoài nội dung bài giảng còn hướng dẫn tự học, gợi ý trả lời câu hỏi và bài tập thực hành, giúp người học củng cố, hệ thống và khắc sâu kiến thức đã học.

Để hoàn thiện cuốn giáo trình này, tập thể tác giả đã cố gắng nghiên cứu, tham khảo cập nhật nhiều tư liệu, tài liệu có liên quan và trực tiếp quan sát, thiết kế, tổ chức các hoạt động thiếu nhi tại các địa phương cơ sở. Song, do tính đa dạng, phong phú và đặc thù của môn học, chắc chắn chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu của anh chị em sinh viên và các bạn đồng nghiệp cũng như còn có những khiếm khuyết.

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn và mong nhận được ý kiến đóng góp của các nhà sư phạm, các cán bộ phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh và anh chị em sinh viên trong quá trình sử dụng tài liệu này, để tiếp tục bổ sung, hoàn chỉnh cho cuốn giáo trình ngày một tốt hơn.

Tập thể tác giả

Phần một

LÍ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG VÀ NHI ĐỒNG HỒ CHÍ MINH

Chương I

CƠ SỞ KHOA HỌC CỦA CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG VÀ NHI ĐỒNG HỒ CHÍ MINH

I. VỊ TRÍ, ĐỐI TƯỢNG, PHƯƠNG PHÁP VÀ MỤC TIÊU CỦA MÔN CÔNG TÁC ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG HỒ CHÍ MINH

1. Công tác Đội – bộ môn khoa học về giáo dục thiếu nhi

a. Sự ra đời của Công tác Đội với tư cách một khoa học

Những nhu cầu thực tiễn của đời sống xã hội quyết định sự ra đời và phát triển của các khoa học. Công tác Đội ra đời do nhu cầu và đòi hỏi của xã hội là phải chuẩn bị cho trẻ em bước vào cuộc sống sau này. Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong với tư cách là một bộ môn khoa học được xuất hiện cùng với việc gia tăng vai trò của các hoạt động Đội trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Nó có vai trò to lớn trong việc hình thành và phát triển nhân cách của trẻ em. Tác động khách quan đó làm cho các chủ thể giáo dục của xã hội nhận rõ tính cấp thiết của việc xây dựng một bộ môn khoa học chuyên nghiên cứu về tổ chức và hoạt động của thiếu nhi nhằm định hướng giá trị, chuẩn bị tốt nhất về thể lực, trí lực và hình thành nhân cách xã hội chủ nghĩa cho trẻ em, những công dân tương lai của đất nước.

Mặt khác, bản thân những người làm công tác thiếu nhi cũng cần nâng cao nhận thức lí luận, hoàn thiện kĩ năng, kĩ xảo chuyên môn nghiệp vụ, phương pháp tổ chức các hoạt động giáo dục thiếu nhi sát hợp với thực tiễn của mỗi giai đoạn cách mạng. Từ đó, tất yếu phải có những công trình nghiên cứu khoa học và tổng kết thực tiễn các vấn đề thiếu nhi một cách nghiêm túc.

Những tư tưởng lí luận về tổ chức và hoạt động Đội dần dần được hình thành và phát triển trên cơ sở tổng kết thực tiễn tổ chức và hoạt động của Đội Thiếu niên Tiền phong và phong trào thiếu nhi Việt Nam trong các giai đoạn cách mạng. Đó chính là tiền đề chủ yếu của bộ môn khoa học mới: Môn học “Công tác Đội Thiếu niên Tiền phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh”.

b. Công tác Đội là bộ môn khoa học giáo dục

Khoa học về bản chất là hệ thống tri thức được khái quát từ thực tiễn và được kiểm nghiệm bởi thực tiễn, phản ánh dưới dạng lôgic trừu tượng những thuộc tính, kết cấu, những mối liên hệ bản chất, những quy luật tự nhiên, xã hội và bản thân con người. Khoa học giáo dục hiện nay bao gồm các ngành cơ bản như: *Giáo dục học đại cương, Giáo dục học lứa tuổi, Giáo dục học nghề nghiệp, Giáo dục học đại học, Giáo dục học quân sự, Giáo dục học gia đình, Giáo dục học Đoàn – Đội...*

Trong những năm qua, Công tác Đội Thiếu niên Tiên phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh cùng các môn khoa học xã hội và nhân văn khác, như: Triết học, Lịch sử, Luật học, Tâm lí học, Xã hội học, Đạo đức học, Âm nhạc và Mĩ thuật..., đã góp phần thực hiện tốt mục tiêu giáo dục, đào tạo và bồi dưỡng các thế hệ thiếu niên và Nhi đồng.

Công tác Đội Thiếu niên Tiên phong và Nhi đồng Hồ Chí Minh không nằm ngoài những quy luật chung của quá trình giáo dục chủ nghĩa cộng sản mà khoa học giáo dục đang nghiên cứu, thực hiện. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Giáo dục Nhi đồng là một khoa học”. Công tác Đội góp phần đặc lực trong việc hình thành, phát triển và hoàn thiện nhân cách cho thiếu nhi, để cùng nhà trường, xã hội và gia đình đào luyện các em trở thành con ngoan, trò giỏi, bạn tốt, công dân tốt, mà mục tiêu trước mắt là trở thành đoàn viên Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Chính vì vậy, Bác Hồ đã yêu cầu những người làm công tác thiếu nhi phải “cố gắng học tập, nghiên cứu, trao đổi để tiến bộ mãi” trong lĩnh vực công tác của mình.

c. Mối quan hệ giữa Công tác Đội với khoa học khác

Công tác Đội với tư cách là bộ môn khoa học giáo dục mang tính xã hội, liên quan mật thiết với các môn khoa học khác, như: Triết học, Tâm lí học, Xã hội học, Đạo đức học, Mĩ học, Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam, Lịch sử Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh...

Triết học với hệ thống những quan điểm chung nhất về tự nhiên, xã hội và tư duy. Các quan điểm khách quan, toàn diện, lịch sử – cụ thể, quan điểm phát triển, quan điểm thực tiễn, quan điểm giai cấp, quan điểm quần chúng và quan điểm về bản chất con người thực sự là cơ sở thế giới quan và cơ sở phương pháp luận quan trọng xây dựng nên hệ thống lí luận của bộ môn. Đạo đức học cung cấp cơ sở khoa học về các quy luật hình thành những chuẩn mực đạo đức và giáo dục đạo đức. Mĩ học nghiên cứu những vấn đề về lí tưởng thẩm mĩ và những phương pháp, phương tiện hướng con người vươn tới cái hay và cái đẹp. Điều đó có ý nghĩa to lớn đối với việc nghiên cứu và tổ chức các hoạt động cụ thể của Công tác Đội và càng làm nổi trội tính chất khoa học của bộ môn Công tác Đội Thiếu niên Tiên phong Hồ Chí Minh và Đội Nhi đồng Hồ Chí Minh.